

GEHEIM

Dit ex. bestaat uit 10 blz.

CPN-PARTIJBESTUURSZITTING OP 30 EN 31 MEI 1963

S a m e n v a t t i n g

Op 30 en 31 mei jl. vond in Amsterdam een belangrijke vergadering van het CPN-partijbestuur plaats. Hoewel officieel bijegekomen ter bespreking van de verkiezingsuitslag van 15 mei jl., werd in feite de gehele partijpolitiek van de laatste tijd door de CPN-leiders aan een kritische beschouwing onderworpen.

De partijleiding blijkt een uitweg te zoeken uit het isolement, waarin de partij zich nog steeds bevindt, door zich duidelijker dan voorheen te presenteren als een Nederlandse en democratische politieke partij, die zich niet zonder meer en in alles stelt achter het doen en laten van de Sovjet-Unie en de overige "socialistische" landen.

Hoewel partijvoorzitter Paul de Groot zich in het verleden meermalen zeer kritisch uitliet over de ideologische opvattingen van de Italiaanse partijleiding, stelt hij zich althans op dit punt nu toch de PCI ten voorbeeld.

Het streven van De Groot c.s. naar meer contact met de massa kwam duidelijk naar voren tijdens de behandeling van drie hoofdpunten op de agenda van de onderhavige partijbestuurszitting, t.w. de eenheidspolitiek van de CPN, haar vakbondspolitieke lijn en haar houding tegenover de Sowjet-Unie.

GEHEIM

CPN-PARTIJBESTUURSZITTING OP 30 EN 31 MEI 1963Algemeen

Op 30 en 31 mei j.l. belegde de CPN-leiding te Amsterdam een partijbestuursvergadering, welke om meer dan een reden belangwekkend mag worden genoemd.

Weliswaar gold als motief voor deze vergadering het bespreken van de resultaten van de op 15 mei j.l. gehouden Tweede Kamerverkiezingen, doch in feite werd de gehele partijpolitiek van de laatste tijd aan een kritische beschouwing onderworpen.

Gebleken is, dat het bestuur van de CPN naarstig zoekt naar mogelijkheden om de partij alsnog te verlossen uit het isolement, waarin zij zich - getuige ook weer het resultaat van de jongste verkiezingen - nog steeds bevindt.

Uit de gehouden inleidingen treedt duidelijk naar voren, dat men uit deze impasse een uitweg wil zoeken door het Nederlandse publiek en in het bijzonder de Nederlandse arbeidersklasse duidelijk te maken, dat zich in de CPN een democratische, Nederlandse politieke partij presenteert, die zich uitsluitend laat leiden door de nationale belangen en zich niet zonder voorbehoud en in alles stelt achter de "socialistische" landen. Een en ander bleek met name uit hetgeen ter vergadering werd opgemerkt over de "eenheidspolitiek" en de verhouding tot de Sovjet-Unie.

Het streven naar meer contact met de massa bracht de CPN-leiding er voorts toe in haar vergadering de vakbondspolitiek van de partij onder de loupe te nemen.

Het bijzonder karakter van deze partijbestuurszitting kwam tenslotte ook tot uiting in de grote publiciteit, welke de CPN-leiding in "De Waarheid" gaf aan de gehouden redevoeringen en discussies.

Bijzonderheden1. Eenheid met de socialisten.

De uitslag van de jongste verkiezingen is in meer dan een opzicht een teleurstelling voor de CPN-leiding geworden. Niet alleen

- 3 -

GEHEIM

de achteruitgang van de partij in vergelijking met de Statenverkiezingen van maart 1962 was namelijk een tegenvaller, maar ook de verliezen welke de PvdA en de PSP in dit opzicht leden.

Een en ander doorkruiste immers het in november 1962 door de CPN gelanceerde eenheidsprogram, waarin de vorming van een "arbeidersregering" na de Kamerverkiezingen van mei 1963 een van de hoofdpunten vormde.

Partijleider De Groot zelf getuigde hiervan, toen hij in zijn rede opmerkte, dat het kortzichtig zou zijn te zeggen dat de PvdA met het geleden verlies haar verdiende loon ontving. Wij zouden wensen - aldus De Groot - dat alle partijen, die de werkende mensen vertegenwoordigen welke naar het socialisme streven, vooruitgaan.

Ook partijsecretaris Henk Hoekstra gaf uitdrukking aan zijn teleurstelling, toen hij opmerkte, dat de verkiezingsresultaten van de PvdA een beeld te zien geven, dat afwijkt van de groei, welke de sociaal-democratie in de rest van Europa (hij noemde Engeland, België, Frankrijk, Scandinavië en West-Duitsland) doormaakt. De PvdA neemt in dit patroon een afwijkende positie in. Er is weliswaar "een beginnende oppositionele stroming tegen rechts" binnen deze partij - aldus Hoekstra - maar deze heeft de politiek van de PvdA niet indringend kunnen beïnvloeden. Daarbij komt - zo vervolgde de secretaris - dat de ideeën van deze minderheid nog niet hun weg hebben gevonden naar de massa van de sociaal-democratie.

In deze woorden ligt tevens de erkenning besloten, dat de CPN-leiding zich bij het poneren van haar eenheidsstellingen van november 1962 wat verkeken heeft op de betekenis van het "minderheidsstandpunt" in het rapport van de PvdA-commissie over het vraagstuk van oorlog en vrede, gepubliceerd in september van dat zelfde jaar. Ook hebben De Groot c.s. zich toen wat teveel gespiegeld aan de toenadering tussen de Franse socialisten en communisten bij hun gemeenschappelijk verzet tegen het regiem-De Gaulle.

Overigens stelden De Groot en Hoekstra ook ditmaal duidelijk, dat de CPN - met de Franse situatie voor ogen - moet blijven streven naar gemeenschappelijk optreden met de PvdA (indien in de oppositie) - c.q. met de PvdA-minderheid, indien deze partij aan de komende regeringscoalitie zou deelnemen - alsmede met de PSP, "voor verdediging en uitbreiding van de democratie". De Groot noem-

GEHEIM

- 4 -

GEHEIM

de dit zelfs de centrale doelstelling van de partijpolitiek in de naaste toekomst.

In zijn poging om de Nederlandse en Franse situatie in dit opzicht met elkaar vergelijkbaar te maken nam De Groot zijn toevlucht tot de volgende gewrongen constructie.

"De vorming van een aantal splinterpartijen in ons land (zo-
"als de neo-fascistische Boerenpartij) is een stunt van de
"reactie om de parlementaire democratie tot een caricatuur te
"maken. Hetzelfde geschiedde in Frankrijk. Het doel hiervan is
"de weg te banen naar een dictatuur".

Wij moeten uit de ervaringen van Frankrijk het nodige leren, aldus De Groot, en in Nederland een dergelijke ontwikkeling in de kiem stuiten. Daartoe is een bondgenootschap met de socialisten nodig. Evenals in Frankrijk moeten ook de Nederlandse socialisten wellicht een harde leerschool doormaken, alvorens zij bereid zullen zijn hun schroom te overwinnen, om aan de zijde van de communisten de strijd tegen de reactie aan te binden.

Deze schroom is het uitvloeisel van allerlei in de historie veran-kerde misverstanden. De CPN moet er dan ook naar streven door het Nederlandse volk als "democratische" partij te worden erkend. Hier- van moet het volk door haar activiteiten worden overtuigd. Dit zal tevens de groei van de partij ten goede komen.

In overeenstemming met de thans centraal gestelde leuze moet de CPN nu meer bekendheid geven aan haar (ontwerp)program van maart 1960: "Voor uitbreiding van de democratie" (ondertitel: "voor be- perking van de macht van de grote monopolies").

Noot: Terloops zij opgemerkt, dat de doelstelling van de CPN in dit program veel verder gaat dan alleen een bondgenootschap tus- sen communisten en sociaal-democraten. Het stelt namelijk, "dat de democratie uitgebreid en vernieuwd kan worden als de democratische krachten verenigd optreden, als in deze strijd een bondgenootschap tot stand komt van de arbeidersklasse, de boeren, de middenstanders, de ondernemers en de intellec- tuelen, van allen wier bestaan bedreigd wordt, tegen de mo- nopolies".

Naar aanleiding van het voorgaande moet erop worden gewezen, dat de communistische pers sedert enige maanden veel aandacht be-

GEHEIM

- 5 -

GEHEIM

steedt aan de ideologische achtergrond van deze "bondgenootschappen". Daarbij blijkt, dat de communistische theoretici een strijd op twee fronten hebben te voeren: in de eerste plaats - intern - tegen degenen, die onder invloed van het "bondgenootschap" ideologisch dreigen te vervlakken, en in de tweede plaats - extern - tegen het wantrouwen onder een groot deel van de sociaal-democratie ten aanzien van mogelijke neven-oogmerken van de communisten bij hun streven naar zo'n bondgenootschap. Het behoeft geen verwondering te wekken, dat in dit verband met name het vraagstuk van de "dictatuur van het proletariaat" (in de marxistisch-leninistische theorie de laatste fase vóór het tot standkomen van een volledige communistische maatschappij) aan de orde wordt gesteld.

Dit was o.m. het geval tijdens een door het internationaal communistisch tijdschrift "Vraagstukken van Vrede en Socialisme" van 23-26 januari 1963 in Praag belegde conferentie, welke ook door Rinus Haks - lid van het dagelijks bestuur van de CPN - werd bijgewoond.

In het CPN-dagblad "De Waarheid" kwam dit vraagstuk op 31 mei j.l. aan de orde in een artikel van de hand van Marcus Bakker. Bakker richtte zich daarbij tot de PvdA-voorzitter met de verzekering, dat de CPN "een eerlijk bondgenootschap" met de socialisten beoogde en dat zij - zoals De Groot het te zelfder tijd in het partijbestuur betoogde - een echt "democratische" partij is. Daarbij verklaarde hij verder, dat de CPN in haar beginselprogramma van 1952 reeds vastlegde, dat zij ook in een socialistische toekomst het recht van anderen om in eigen partijverband op te treden, zal respecteren. Het één-partij systeem in de Sowjet-Unie is historisch gebonden aan dit land. Het is niet typisch voor "het socialisme", aldus Bakker.

2. De vakbondspolitieke lijn.

Het jongste stemmenverlies van de CPN heeft haar leiding tot de overtuiging gebracht, dat de partij ook in belangrijke industrie-centra als Amsterdam, Rotterdam en in Twente onvoldoende contact met de massa heeft. De oorzaak hiervan zoekt zij allereerst in het falen van haar vakbondspolitiek, met name van haar zgn. intredepolitiek t.o.v. het NVV. Afgezien van het "sectarisme" in eigen gele-

GEHEIM

GEHEIM

deren, d.w.z. de tegenzin onder vele oudere communisten zich bij deze in het verleden door de partij verguisde "reformistische" bond aan te sluiten, speelt vooral de royements-barrière binnen het NVV de CPN-leiding parten. Niettemin bleef zij de intrede-politiek tot dusver rigoreus propageren en stimuleerde zij zelfs de afbraak van die bedrijfsbonden, welke onder auspiciën van het Centrum (van propaganda voor eenheid en klassenstrijd in de Vakbeweging) nog voorbestonden. Het gevolg hiervan was, dat de uit het NVV geweerde communistische arbeiders onvoldoende door de "eigen" bonden werden opgevangen, georganiseerd en geactiveerd.

Zich bewust van de in dit opzicht gemaakte fout, - doch zonder de handen in eigen boezem te steken - laakte Paul de Groot in zijn betoog "de passiviteit" van de bij het Centrum aangesloten lokale bedrijfsbonden. Dit had slechte gevolgen gehad voor de strijdgeest en daarmee voor de invloed van de partij.

De Groot was dan ook van mening - en dit moet vele communistische arbeiders, die hiervan ook via "De Waarheid" kennisnamen, wel vreemd in de oren hebben geklonken - dat de "Centrum"-activiteit moet worden opgevoerd! Om niet de indruk te wekken, dat hiermee de intredepolitiek ten opzichte van het NVV ongedaan werd gemaakt, liet de partijvoorzitter hierop volgen: "we gaan natuurlijk geen weg terug; ons doel blijft: eenheid van alle Nederlandse arbeiders in het NVV".

Gezien de royementspolitiek van de NVV-leiders zou dit zijns inziens echter alleen te realiseren zijn door mobilisering van de massa (w.o. de NVV-leden) tegen de reformistische politiek van die leiders.

De Groot zag in deze royementen een poging van het NVV zich als "Unie"-partner voor de KAB (sedert kort NKV) acceptabel te maken. Hij riep op tot waakzaamheid tegen het jongste "monsterverbond" tussen de beide grote vakcentrales. De houding van de NVV-leiders tegenover het NKV bewees, "dat ministerszetels hun zwaarder wegen dan de belangen van de arbeiders", zo betoogde secretariaatslid Clerx, de verantwoordelijke man voor het CPN-bedrijfswerk. De communisten moesten de rechtse leiders van het NVV z.i. ontmaskeren en onvervaard hun looneisen stellen. Hierbij moest gestreefd worden naar "eenheid van onderop".

GEHEIM

- 7 -

GEHEIM

In navolging van hun leiders gaven tijdens de discussie ook andere partijbestuurders, ervaren in het bedrijfswerk, de ongerusten onder hun gehoor de verzekering, dat de strijd voor vakbondseenheid in het NVV niet ondermijnend behoefde te werken op de zelfstandige rol van de partij bij het verenigen van de arbeiders in de bedrijven in het kader van deze eenheid van onderop.

In dit verband weerden zij zich ook tegen het "misverstand" als zouden de door de communisten gesteunde "eenheidslijsten" bij de ondernemingsraad-verkiezingen (ingediend naast NVV-candidatenlijsten) bedoeld zijn als "concurrentie-lijsten". De eenheidslijsten, zo werd hiertegenover betoogd, vervullen namelijk tweeërlei functies:

- 1) het verzekeren van de belangenbehartiging van het personeel, zolang deze bij het NVV niet in goede handen is;
- 2) het samenbundelen van actieve vakbondsmensen, die door het NVV "nog niet" zijn toegelaten.

De betekenis van deze lijsten - zo redeneerde men verder - zou uiteraard verminderen wanneer in het NVV "een groter openheid" zou ontstaan.

Dienovereenkomstig moest men ook de vorming van actie-comité's in de bedrijven (eveneens een aspect van de politiek van "eenheid van onderop") niet als strijdig met de eenheidspolitiek of als gericht tegen een of andere NVV-bond ervaren.

3. Houding tegenover de Sowjet-Unie.

In samenhang met hetgeen onder 1. werd opgemerkt, was voorts van belang watter partijbestuurszitting door Paul de Groot en Henk Hoekstra werd gezegd over de verhouding tussen de CPN en de CPSU, als ook over het standpunt van de CPN-leiding in het conflict tussen Moskou en Peking.

In afwijking van het eerder door de CPN-leiding ingenomen standpunt, dat de partij zich in deze kwestie van eigen commentaar zou onthouden, stelde Paul de Groot thans, dat het publiek over de geschilpunten binnen het socialistische kamp via "De Waarheid" meer voorlichting behoefde. Bij de beoordeling van deze punten - zo voegde de partijvoorzitter daaraan toe - dient de CPN uit te gaan van eigen

GEHEIM

- 8 -

GEHEIM

ervaring en inzicht. Verder merkte De Groot in dit verband op, dat de CPN-leiding de volledige briefwisseling tussen Moskou en Peking van de afgelopen maanden in haar politiek maandblad "Politiek en Cultuur" zou publiceren onder toevoeging van haar eigen visie daarop.

Noot: Volledigheidshalve dient te worden opgemerkt, dat De Groot in een artikel in de "Prawda" van 13 mei j.l. - weergegeven in "De Waarheid" van dezelfde datum - duidelijk de zijde van de CPSU koos ten aanzien van enige van haar geschilpunten met de Chinese CP. (Vreedzame coëxistentie, rol van de arbeidersklasse in het Westen, de nationale bevrijdingsbeweging.)

Overigens bekleemtoonde De Groot, dat de CPN de internationale solidariteit hoog bleef achten en met name de oktoberrevolutie in de Sowjet-Unie als "een bron van inspiratie" in ere hield.

Partijsecretaris Henk Hoekstra sloot zich hierbij aan, toen hij opmerkte, dat de CPN de vredespolitiek van de Sowjet-Unie volledig ondersteunde, zoals die bijvoorbeeld in de kwestie Cuba aan de dag was getreden. Dat wilde echter niet zeggen - aldus deze spreker - dat de CPN achter alle praktische dingen staat, die in de socialistische landen gebeuren. In deze landen kunnen n.l. fouten worden gemaakt. De CPN-leiding matigt zich op dit punt evenwel geen oordeel aan over zaken, die zij niet kan beoordelen.

Verskil van mening over principiële kwesties acht de CPN-leiding echter niet acceptabel.

Beide partijwoordvoerders meenden dat dit CPN-standpunt meer naar buiten moet worden uitgedragen. Vergroting van invloed van de CPN was huns inziens mede afhankelijk van het wegnemen van de verkeerde indruk, die bij vele sympathisanten op het punt van de verhouding tussen de CPN en de Sowjet-Unie nog bestaat. Het moest hun duidelijk worden gemaakt, dat de partij zich uitsluitend laat leiden door de belangen van het Nederlandse volk.

Als voorbeeld van het "onafhankelijk" oordeel van de CPN kwam tijdens de partijbestuurszitting enkele malen het partijstandpunt op het gebied van de kunst ter sprake. De auteur Theun de Vries sprak in dit verband lovend over de door Paul de Groot naar voren gebrachte visie tijdens de huldiging van de communistische beeldhouwer Frits Sieger, ter gelegenheid van diens 70ste verjaardag op 3 mei j.l.

GEHEIM

Noot: Bij die gelegenheid bracht De Groot o.m. de recente kritiek in de SU op de abstracte kunst ter sprake. Het standpunt, dat hierover door de CPN in 1956 is geformuleerd - aldus De Groot - geldt ook thans nog volledig: "wij willen alle kunstrichtingen kritisch beoordelen, zonder ons van te voren vast te leggen op het standpunt, dat door de CPSU wordt ingenomen".

Wij zijn solidair met de SU op het gebied van de vredesstrijd - zo vervolgde De Groot bij die gelegenheid - maar op het punt van de kunstrichtingen kan men van mening met hen verschillen.

Het vorenstaande houdt overigens ook weer niet in, dat de CPN-leiding op kunstgebied steeds een meer gematigd standpunt dan de SU inneemt. Dat moest Theun de Vries in dezelfde p.b.-zitting ervaren, toen er kritiek werd geleverd op de Nederlandse uitgave van de (anti-stalinistische) roman "Een dag uit het leven van I. Denisowitsj" van de Sowjet-Russische schrijver Soltzjenitsin. De Vries vertaalde dit boek in het Nederlands, overigens na ruggespraak met de CPN-leiding; deze had hiervan achteraf echter weer spijt gekregen. Thans werd De Vries verweten, dat hij niet waakzamer was geweest!

Hoewel aangenomen mag worden, dat Paul de Groot de "onafhankelijkheid" van de CPN inderdaad geëtaleerd wil zien om daarmee haar invloed op het Nederlandse volk te doen groeien, dient er toch rekening mee te worden gehouden, dat hij dit accent ook legt om daarmee een zeker onbehagen van zijn kant te demonstreren over de door de CPSU onder leiding van Chroestsjow in vele kwesties gevolgde politieke koers.

Enkele van de problemen, waarmee de doctrinair ingestelde CPN-voorzitter in dit verband nog altijd worstelt, zijn de sedert 1956 in de SU onder Chroestsjows verantwoordelijkheid doorgevoerde destalinisatie, alsmede Moskou's beoordeling van het revisionisme, o.m. tot uitdrukking komend in haar recente toenadering tot Belgrado.

Iets daarvan bleek ook tijdens de onderhavige partijbestuurszitting, toen Paul de Groot betoogde, dat "de revisionisten" pogen de kritiek op Stalin te misbruiken ter demoralisering van de communistische beweging en ter loochening van de noodzaak van een centrale leiding aan het hoofd van een communistische partij: zij kweken zodoende nihilisme in de organisatie-opvatting.

GEHEIM

Juistten aanzien van het revisionisme - belichaamd in President Tito van Joegoslavië - uitte De Groot zich tijdens deze p.b.-zitting als gebruikelijk zeer kritisch. De verbetering van de betrekkingen met alle communistische partijen welke Tito zegt na te streven, is - althans voor wat betreft de CPN - niet mogelijk, zo merkte De Groot op, zolang Tito "het revisionistische program" van de Joegoslavische communistenbond niet wijzigt.

Moskou moge dan al met Belgrado koketteren, De Groot niet! Voor hem blijft het revisionisme het voornaamste gevaar voor de communistische wereldbeweging. Uit dit alles blijkt wel, dat de steun, welke De Groot Moskou in haar geschil met Peking wil bieden, toch haar grenzen heeft.

28 juni 1963

GEHEIM